

معرفی کتاب
الگوها و مسائل توسعه اقتصادی در کشورهای رانتیه - مورد ایران

نویسنده: حسین مهدوی / مترجم: حسین حیدری رمی

ناشر: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

در تابستان سال ۱۹۷۶ میلادی (تیرماه ۱۳۴۶)، کنفرانسی سه روزه درباره تاریخ اقتصادی خاورمیانه از آغاز اسلام تا دوران مدرن در دانشکده مطالعات شرقی و آفریقایی دانشگاه لندن برگزار شد. در این کنفرانس ۲۷ مقاله ارائه شد که پس از جمع‌آوری در یک مجلد تحت عنوان «مطالعاتی در باب تاریخ اقتصادی خاورمیانه، از ظهور اسلام تا روزگار حاضر» (۱) در سال ۱۹۷۰ میلادی (حوالی ۱۳۴۹) به چاپ رسید. در این مجلد مقالات در سه قسمت قرون وسطی، قرن شانزدهم تا هجدهم و قرن نوزدهم و بیستم قرار گرفتند. کتاب حاضر ترجمه مقاله‌ای است که جناب «حسین مهدوی» در بخش سوم این کتاب به چاپ رسانده و از زمان انتشار بدل به یکی از شناخته‌شده‌ترین تحلیل‌های توسعه برای کشورهای صادرکننده منابع طبیعی در جهان شده است. تا اردیبهشت ۱۴۰۰ این مقاله ۱۳۷۳ ارجاع علمی یافته و یکی از متون کلاسیک در خصوص توسعه صنعتی و اقتصادی کشورهای صادرکننده منابع طبیعی به حساب می‌آید. مترجم نتوانسته اطلاعات زیادی در خصوص سابقه علمی نویسنده بیابد و تنها یک مقاله دیگر از وی در سال ۱۹۶۷ (حوالی ۱۳۴۶) در مجله فارین پالیسی یافته است. «حسین مهدوی» برای اولین بار عبارت «کشور رانتیر» را در این مقاله برای ترسیم وجوه خاص ساخت اجتماعی-اقتصادی این کشورها ابداع نموده و علاوه بر این تعریف تعمیم‌پذیر، کشور ایران را به عنوان یک نمونه مورد بررسی قرار داده است. در آن زمان پس از حدود سه دهه شکل‌گیری ذهنیت برنامه‌ریزی توسعه‌ای در کشور، نویسنده برای اولین بار و احتمالا به بهترین شکل حتی تا به امروز یعنی پس از حدود هشت دهه برنامه‌ریزی، به کالبدشکافی تحلیل مسائل سیستمی اجتماعی-اقتصادی ایران پرداخته است. نزدیکی تصویری که او از نظام اجتماعی-اقتصادی ایران بیش از نیم قرن پیش ترسیم کرده، با نظام اجتماعی-اقتصادی امروز، علاوه بر نمایان کردن برجستگی کار او، به نظر نشان‌دهنده توضیح‌دهندگی بالای مدل ضمنی او از جامعه، اقتصاد و صنعت ایران است. به ویژه آنکه این مقاله دید موشکافانه خوبی نسبت به وضعیت اجتماعی-سیاسی ایران در دوران رژیم پهلوی و تاثیر آن بر فرآیندهای توسعه‌ای به دست می‌دهد. جامع بودن این مقاله بیشتر آن را به یک جستار درباره مسائل پایدار سیستم اجتماعی-اقتصادی ایران تبدیل می‌کند که قابلیت نشر به صورت یک کتاب مجزا هر چند موجز را داشته است. مجله سیاست‌پژوهی بابت انتخاب، ترجمه و نشر شایسته این مقاله به نوبه خود تبریک و همگان را به خرید این کتاب توصیه می‌کند.

یادداشت‌ها

1. Cook, M. A. (2014), "Studies in the Economic History of the Middle East: From The Rise of Islam to the Present Day"; Routledg